

Nažalost, radovi na uređenju Vinogradarskog muzeja nisu tekli istim tempom, ponajviše zbog toga jer je početkom osamdesetih godina Centar za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara, čije su danas jedinice i Muzej NOR-a i Vinogradarski muzej, bio zaokupljen hvarskim i starigradskim muzejskim programima. Ipak, do 1989. godine nabavljeno je pedesetak eksponata, izrađena su dva elaborata postava, dio muzejske opreme te nabavljen velik plan otoka Hvara u reljefu, a sve to zaslugom mještana, inž. Kokića i Centra za zaštitu kulturne baštine. Intenzivno se na uređenju Vinogradarskog muzeja počelo raditi u proljeće 1989. i on je otvoren 26. lipnja te godine.

Muzej NOR-a

Muzej NOR-a u Pitvama evocira spomen na događanja i pale borce u narodnooslobodilačkom ratu iz ovog sela pa se uvrštava u memorijalne zbirke. U zbirci je izloženo 38 predmeta na 60 četvornih metara, a uz njih su prikazane fotografije i knjige. Postav izložbe ratnog oružja, tehnike i fotografije izradio je inž. arh. Bartul Barišić iz Splita. Ovdje treba spomenuti i to da je zbirka nakon otvorenja (28. studenoga 1981), kako nije imala kustosa, nažalost, ostala zatvorena. Godine 1983. dogovoreno je da Centar za zaštitu baštine otoka Hvara preuzme o njoj brigu, te je Muzej NOR-a u Pitvama ponovno otvoren javnosti 29. lipnja 1989. Sada je potrebno obogatiti muzejski fond eksponatima i izraditi vodič.

Uz Centar za zaštitu hvarske baštine, zbirkom upravlja i odbor Spomen-doma boraca, čiji je predsjednik Braco Caratan. Kustos Muzeja je Zdravko Fistic (ujedno i kustos Ribarskog muzeja u Vrboskoj) a nadležni kustos je Marinko Petrić.

Vinogradarski muzej

Muzej prezentira vinogradarsku prošlost otoka Hvara. Zbirka je izložena na 60 četvornih metara. U njoj su 294 predmeta a postav je popraćen fotografijama, tekstovima, legendama i vodičem. Tema vinogradarstva prezentirana je opisom radova vezanih uz vino i lozu. Eksponati su raspoređeni u nekoliko cjelina. Ciklus *Zemlja, loza, vinograd* opisuje radove u polju: način krčenja zemlje, sadnju, navrtanje loze, način zaštite loze i grožd a od bolesti. Ciklus *Od grožđa do vina* pokazuje tehnike prešanja grožđa, sa svim predmetima koji se pritom upotrebljavaju. *Obrada i održavanje vina* treći je ciklus i govori o načinu uskladištenja vina, izradi vinskih bačava, zaštiti vina od kvarenja, te vinskim preradevinama. Odjeljak *Za stolom* ilustrira dio kućnog interijera našeg seljaka.

Završni a ujedno i uvodni segment, *Vinska miscelanea*, koji će biti izložen u hodniku, sadržavat će razni materijal iz starije i novije vinogradarske prošlosti otoka (arheološke predmete, arhivske dokumente), te proizvode suvremene vinarske djelatnosti na otoku.

S obzirom na cikličnost teme i veliku širinu prostorijske postav Vinogradarskog muzeja je organiziran kružno. Predmeti su postavljeni na drvenim kubusima i panoima na zidu ili slobodno u prostoru. Eksponate prate tekstovi, fotografije, legende i opširan vodič.

Program postava izradio je Marinko Petrić (nadležni kustos), Dinko Vranković iz Sviraca izradio je velik broj fotografija, splitska slikarica Dijana Livaja ispisala je tekstove na panoima, a u popratnim radovima na postavu sudjelovali su još prof. Vince Gaffney iz Bradforda, te majstori Martin Reljanović iz Jelse, Dragutin Glavaš iz Hvara, i Tonko Ružević iz Vrboske. Muzej je ljeti otvoren svakog dana, a zimi se otvara na zahtjev posjetilaca.

Primljeno: 27. 11. 1989.

SUMMARY

Pitve: Museum of the People's Liberation War and Museum of Viticulture

Marinko Petrić

In Pitve, on the island of Hvar, the Museums of the People's Liberation War and Viticulture opened in 1981 and 1989 respectively, as units of the Centre of Cultural Heritage. Both museums are housed in the former school, which was in the late seventies adapted for the new purpose.

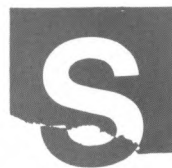
The Museum of the People's Liberation War presents arms, photographs, documents, and books from this historical period on 60 square metres. The Museum of Viticulture, using 60 square metres, presents several thematic cycles dealing with the history of viticulture on the Island of Hvar, such as vine growing and production etc. The exhibition contains 294 exhibits, photographs, legends and a detailed guide book.

ZAVIČAJNA ZBIRKA OPĆINE KARDELJEVO

Ante Kovačević

Zavičajna zbirka općine Kardeljevo

Kardeljevo

kupština općine Kardeljevo donijela je 14. studenog 1984. Odluku o osnivanju općinske Zavičajne zbirke. U sastavu te zbirke je i zbirka arhivske građe s područja općine Kardeljevo. Fundus Zavičajne zbirke čine:

1. Zavičajna zbirka arhivske građe općine Kardeljevo,
  2. Zbirka dokumenata o razvitku radničkog pokreta i NOB-a na području općine Kardeljevo,
  3. Zavičajna etnografska zbirka,
  4. Zbirka likovnih ostvarenja radnih ljudi i građana,
  5. Ornitološka zbirka područja ušća rijeke Neretve te lovačka zbirka trofeja.
- Svrha je Zavičajne zbirke općine Kardeljevo da pokretna kulturna dobra, kao dio nacionalne i općeljudske kulturne baštine, služe zadovoljavanju kulturnih i znanstvenih potreba radnika, drugih radnih ljudi i građana i da bude sačuvana za buduća pokoljenja. Zavičajnu zbirku vodi profesor Ante Kovačević iz Kardeljeva. Sredstva za početak rada Zavičajne zbirke osigurala je Skupština općine Kardeljevo i općinski SIZ kulture.

1. Zbirka zavičajne arhivske građe

Zbirka zavičajne arhivske građe u Kardeljevu ima 860 kompletiranih svežnjeva s približno 120.000 primjeraka odluka, rješenja, zapisnika, elaborata i drugih vrsta dokumenata, uglavnom iz poslijeratnog razdoblja. Dakle, to je ona pisana građa koja se smatra vrijednom trajnog čuvanja u informativne ili znanstveno-istraživačke svrhe da bi se spriječilo njezino oštećivanje, nestanak ili uništenje. Ona govori o sveukupnim prilikama na teritoriju sadašnje općine Kardeljevo, pa zato pobuđuje poseban interes da se temeljitije pogleda u to ogledalo koje reflektira prošlost-da bi se bolje planirala budućnost.

Zbirka zavičajne arhivske građe ostaje nezamjenjiv i najautentičniji svjedok ne samo minulih događaja i prohujalih vremena već i izuzetno naporne izgradnje ove komune u svim smjerovima stvaralačkog života i rada.

U relativno kratkom vremenu mnogo je učinjeno na njenom sređivanju i zaštiti, počevši od funkcionalnog uređenja prostorije u Općinskom sekretarijatu za poslove uprave Kardeljevo, u kojoj su smještene arhivalije (koje su još u operativi), pa do njenog potpunog sređivanja uz pomoć stručnjaka Historijskog arhiva u Splitu. Iz fundusa zavičajne zbirke arhivske građe općine Kardeljevo, među ostalom, korišteni su dokumenti za izložbu 1984. godine pod radnim naslovom Kardeljevo 1950–1954. u povodu preimenovanja Ploča u Kardeljevo, a koju je posjetilo više od 3500 ljudi.

2. Zbirka dokumenata o razvitku radničkog pokreta i NOB-a u općini Kardeljevo

Uključujući se u društvenu akciju općine Kardeljevo u povodu jubilarne 40. godišnjice oslobođenja i pobjede nad fašizmom, te Dana općine Kardeljevo, pripremili smo izložbu odabranih ratnih dokumenata – fotografija, povijesnih karata, članaka, crteža, skica, potpisničkih legendi i drugog arhivskog materijala pod nazivom Kardeljevski kraj u ratu i revoluciji 1941–1945. Izložba predstavlja dio napora da iz povijesnih izvora – arhivske građe oživi uspomenu i sjećanje na zbivanja i događaje u naznačenom vremenu i prostoru. To vremensko razdoblje trebalo je predstaviti s relativno malim brojem dokumenata, što nije bio lak posao. Pažljivim proučavanjem i izborom skupljenih dokumenata nastojali smo, koliko je to uopće moguće, prikazati početke i razvoj NOP-a na području sadašnje općine Kardeljevo.

Ratni dokumenti pronađeni su i presnimljeni u raznim arhivima, muzejima, institutima i dokumentacionim centrima u zemlji i izvan nje, a poneke smo koristili iz privatnih zbirki građana. Navodimo samo neke ustanove: Muzej revolucije Makarske, Muzej Prvi mornarički odred Podgora, Centar za

historijsku građu i dokumentaciju Metković, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije Split, Vojnopomorski muzej Split, Historijski arhiv Split, Muzej revolucije naroda Hrvatske Zagreb, Arhiv Jugoslavije Beograd, Nacionalni arhiv Washington, Savezni arhiv Koblenz i Politički arhiv Ministarstva vanjskih poslova Bonn.

Sadržaj dokumenata čine: razni izvješaji, naredjenja, direktive, upute, proglassi, zapisnici, članci i glasila. U njima se tretiraju pitanja iz više područja, a najviše pitanja vojnog karaktera. Strukturu izložbe čine uvodi, centralni i završni dio s približno 200 eksponata formata 30 × 40 cm postavljeno na 22 panoa dimenzije 126 × 122 cm.

Izložba je bila postavljena u svim mjesnim zajednicama općine Kardeljevo, općinskim središtima biokovsko-neretvanskoga kraja, na srednjodalmatinskim otocima, u Splitu, Valjevu, Sarajevu te u nekim drugim gradovima. Računa se da ju je vidjelo više od 50 tisuća posjetilaca. Razvoj radničkog pokreta u ovom kraju bio je prikazan u sklopu posebne izložbe pod naslovom Područje općine Kardeljevo između dvaju svjetskih ratova 1918–1939, koja je također pobudila golemo zanimanje posjetilaca svih uzrasta, a tiskan je i poseban katalog izložbe. Izložba je prikazana u nekoliko gradova.

3. Zavičajna etnografska zbirka

Zavičajna etnografska zbirka nije još stvorena jer to predstavlja složeniji oblik prikupljanja, proučavanja i čuvanja etnografskih predmeta. Ali i dosadašnji materijalni, prostorni i kadrovski uvjeti također su to uvjetovali, pa će se to raditi vjerojatno u nekoj doglednoj budućnosti.

4. Zbirka likovnih ostvarenja radnih ljudi i građana

Naša sredina, iako udaljena od većih kulturnih centara, ipak obiluje darovitim pojedincima, sada već dobro poznatih članova Likovne radionice iz

Postav izložbe Područje općine Kardeljevo između dvaju svjetskih ratova 1918–1939 (1986) u organizaciji Zavičajne zbirke općine Kardeljevo; snimio: Ante Franić

Kardeljeva, koji nastoje imati ponešto odvažniji i više osoban prilaz likovnom izrazu. Oni kolektivno ili pojedinačno sudjeluju svake godine na tradicionalnoj smotri likovnog stvaralaštva Likovno proljeće. Mnogim svojim likovnim poklonima znatno obogaćuju likovni fundus naše zbirke.

5. Ornitološka zbirka područja ušća Neretve i lovačka zbirka trofeja

U dogledno vrijeme, kada se stvore prostorni i drugi uvjeti, ornitološka zbirka i lovačka zbirka trofeja bit će jedinstvene i izuzetno atraktivne zbirke u ovom kraju, to više što je ovaj močvarni kraj oduvijek bio bogat pticama. Zanimljivo je napomenuti da u donjoneeretvanskom kraju žive oko 294 vrste ptica, a oko 70 vrsta se gnijezdi u ovim predjelima. Zanimljivo je i to što ovamo dolijeće oko 80 posto svih vrsta ptica koje dolaze u Jugoslaviju iz Sibira, Finske, Poljske, Mađarske i drugih zemalja.

Privatna zbirka brojnih lovačkih trofeja u fondaciji lovca i propagatora kulture lovstva Ivana Markote također bi se jednog dana uključila sastavu Zavičajne zbirke općine Kardeljevo.

Nakraju zabilježimo još jednu zapaženu aktivnost Zavičajne zbirke općine Kardeljevo. U povodu Dana općine, 23. listopada 1989, bila je priređena retrospektivna izložba *Spomenici kulture općine Kardeljevo* u suradnji s općinskim Turističkim savezom. Tog dana bila je i promocija reprezentativnoga kataloga pod istim naslovom, a promovirao ga je direktor Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Splita dr. Davor Domančić. Izložba će obići mnoga mjesta i gradove, a bit će iskorištena i za razmjenu s tematskim postavama izložbi iz drugih sredina.

Da zaključimo: u uvjetima vrlo složene problematike rada, specifičnosti kraja i sredine, neriješenog načina financiranja, bez adekvatne zgrade i stalnog postava u enterijeru, bez posebnog prostora za povremene izložbe, kao i vizualnih pomagala, Zavičajna zbirka općine Kardeljevo je u vrlo kratkom vremenskom razdoblju postigla natprosječne rezultate, o čemu su često obavještavala mnoga sredstva informiranja, te znatno pridonijela obogaćivanju kulturnih sadržaja u ovom kraju. U tome bi joj sigurno pozavidjele i mnoge veće i kulturno razvijenije sredine. U svemu tome podrška društvene zajednice nije izostala.

Primljeno: 24. 1. 1990.

SUMMARY

The Regional collection of the Kardeljevo municipality

Ante Kovačević

The Regional collection of the Kardeljevo municipality was established in 1984, and the present holdings contain: (1) the archives of Kardeljevo, (2) documents on the development of the workers' movement and the resistance movement, (3) the ethnographic collection, (4) an art collection, and (5) an ornithological collection of the area around the Neretva estuary, also containing hunters' trophies. The collection is described in detail. It is said that it does not have a building of its own, and therefore neither a permanent display nor room for occasional exhibits. Several well received exhibitions, equipped with catalogues, were organized so far. The last exhibition was the *Cultural Monuments of Kardeljevo*, held in October 1989, which has been invited to a number of other towns.

MEMORIJALNA GALERIJA »ALEKSANDAR RUKAVINA« U BRTONIGLI

Rita Počekaj
Projektirni biro Umag

redenje Memorijalne galerije akademskog kipara Aleksandra Rukavine u Brtonigli omogućili su dr. prof. Johannes Holthusen i majka umjetnika prof. Jelena Biondić-Holthusen. Galerija se nalazi u zgradi gdje je umjetnik imao svoj atelje i gdje je živio i radio posljednjih petnaest godina.

Odlukom Skupštine općine Buje objekt se trajno namjenjuje i preuređuje u Memorijalnu galeriju. Pri njezinu uređenju veliku podršku pružila je Mjesna zajednica Brtonigla. Galerija je otvorena 16. kolovoza 1989.

Okosnicu galerijskog postava čini 37 skulptura koje su sačuvane u ateljeu i koje su članovi obitelji dali na korištenje općini Buje, ostvarujući tako namjeru umjetnika da se skulpture sačuvaju i izlože kao cjeloviti opus. Jelena Biondić-Holthusen je stalnu zbirku upotpunila s deset skulptura koje su, po gipsanim originalima različitih vlasnika, prenesene u kamen i broncu te prezentirane u Galeriji.

Zbirka Galerije obogaćena je i radovima umjetnikovih kolega: brončanom bistom Aleksandra Rukavine koju je izradio akademski kipar Tonči Orlić 1989. a nalazi se na ulazu, i portretom Jelene Biondić-Holthusen koji je izradila akademska slikarica Alma Orlić 1987. godine.

Prostorna organizacija Galerije i postava koncipirana je na osnovi skulptura koje su predstavljene kroz karakteristične vremenske i oblikovne faze u radu umjetnika. Galerija je zamišljena kao kružni izložbeni prostor koji obuhvaća četiri međusobno povezana prostora (110 četvornih metara) te manje spremište s uredom i sanitarijama.

Sastavni dio galerijskog prostora je i neposredna okolina uređena u nekoliko popločenih terasa.

Kružno uz objekt formiran je prostor za sjedenje oblikovan kamenim zidom, koji ujedno zaključuje zapadni dio vanjskog ulaznog prostora Galerije. Taj se prostor stepeništem povezuje s terasom na sjevernom i istočnom dijelu objekta. Tako formirani kružni vanjski prostor spaja na sjeveru objekt sa parkom. Iako je namjena Galerije prvenstveno memorijalna, povremeno bi se mogle organizirati izložbe drugih likovnih umjetnika te muzičke i literarne predstave i u objektu i na otvorenome.

Primljeno: 5. 12. 1989.

SUMMARY

Memorial gallery »Aleksandar Rukavina« in Brtonigla

Rita Počekaj

The memorial gallery of the sculptor Aleksandar Rukavina was opened in Brtonigla in 1989. In a house, where the sculptor had his studio, in an exhibition area of 110 square metres were presented 37 sculptures in chronological order and arranged with respect to the stages of formative work.